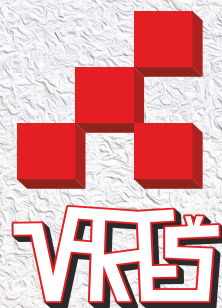

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

GODINA XXVIII. • BROJ 329 • SVIBANJ 2022.

Cijena 2 KM • Za inozemstvo 2 €

ISSN 1512-813X

Prije godinu dana, recimo, cvjetala je prodaja cjepiva i brojni se farmaceuti prometnuše u milijunaše i milijardere, što je ostavilo pozitivna traga na prodaju jahti i helića "za vlastite potrebe". Ali ruskome bi predsjedniku, dosjetio se netko iz zabave, trebala biti dodijeljena Nobelova nagrada za medicinu jer je, mjereno potpunim ukidanjem restriktivnih mjera i padom pandemije u nagli zaborav, "pronašao" lijek protiv covid-19 i tom bogaćenju stao na kraj. No, ovog proljeća cvate drugo "cvijeće", vojna industrija i planetarno dilanje oružja, pa dok se u tvornicama onoga što sije smrt uvode dodatne smjene, proizvođači ratne opreme nesumnjivo su došli na red da i oni prodaju "staru", a kupe veću, dulju jahtu i možda neki bentley pride.

Najveći političari svijeta, po svome ponašanju kao mala su djeca: dok planeta propada, amazonske šume nestaju, gladni u Africi umiru li umiru, oni se prepucavaju, jedni drugima prijete i na vojnim vježbama demonstriraju moć. Ti manevri skrše dodatne količine novca, koji je naravno mogao biti stoput pametnije upotrijebljen, i dodatno zagade što prirodu što zrak. No, uz čorke za manevre, silno se troši i bojevo streljivo. Na Ukrajini. Ona je, sreća po Europu, kako joj samo ime kaže, tamo "u kraju". Nosite i pucajte, darežljivo se poručuje i s one strane oceana, pri čemu se naravno skriva koliko je milijardi dolara Amerika dosad dala Ukrajini, u oružju i opremi, no američki predsjednik od Kongresa traži odobrenje da u tu svrhu potroši još 20 milijardi. Posljedica ovog rata je i opća militarizacija; Njemačka je primjerice odlučna mijenjati pristup obrambenoj politici i kancelar najavljuje svojoj vojsci, Bundeswehru, ubrizgati injekciju od 100 milijardi eura, a već bi i jedna milijarda zvučala kao fina svotica.

Iz žablje perspektive gledajući na sve to čime se svijet zaokupio i našu Bosnu zapostavio, Sarajevo odnosno oni koji ga personificiraju svake godine u svibnju vode svoju, vazda neuhvatljivu, antifašis-

IZMEĐU DVA BROJA

tičku borbu. Tko nije uz te samoproglašene antifašiste i tko nema od njih dodijeljen certifikat o patriotizmu, nekako automatski ispada fašist. O Bože, kad bi nam poslao nekih ekonomskih i ekoloških patriota, a da ove ratne kicoše povede malo na pauzu...

Ratni član Predsjedništva RBiH **Stjepan Kljuić** gostovao nedavno na Face televiziji te spomenu tako i Vareš. U katarzičnu tonu zakači se za dvije (zna se koje) postrojbe zeničkog korpusa i sjeti se "kad su opljačkale Vareš, a tobože oslobodile ga, ja odem tamo da to spriječim..." Reagirali su bošnjački generali i ustvrdili da je to, po njima, ipak bilo oslobođenje. Život se u Varešu iza te emisije nastavio i svakomu njegovo mišljenje. Malo prošlo, kad opet neka buka: "Nikada se neće moći povući bilo kakva paralela i staviti znak jednakosti između Armije RBiH i onih koji su u sadejstvu sa agresorskim snagama nastojali da unište BiH", razljutio se sadašnji član Predsjedništva BiH koji je tamo upisan u rubrici "iz reda hrvatskog naroda", **Željko Komšić**.

Ta dnevno-politička naduravanja i medijska zamajavanja preko leđa Vareša neće nas prosvijetliti ni pomiriti oko definicije pljačke, i zna se kako bi to trebalo: Komšić tuži Kljuića pa da se izvedu dokazi. Koga nađu da laže u svezi sa čuvenom pljačkom Vareša taj snosi posljedice plus troškove postupka i otad se svi u javnom diskursu imaju referirati na tu presudu. Ima li boljeg i sretnijeg rješenja. Važna napomena: na sudskom procesu Komšić vs. Kljuić, makar to bilo pred zeničkim sudom, ne dati da daje iskaz itko iz reda orobljenih Varešana jer sve je to goli potkazivač "prave strane povijesti", nego pozvati isključivo nezavisne svjedoke da se istinoljubivom Sarajevu ugodi do kraja, što znači tadašnje međunarodne vojne i civilne dužnosnike i

izvještače iz Vareša, a u njih ima i neke dokumentacije i snimaka o tome.

Što se tiče egzistencijalne situacije, ništa se nabolje u proteklih mjesec dana nije desilo. Samo se s ambalažom pokušalo zavarati potrošača. Važu se ili pakiraju manje količine i doze, a cijena se makar tu noć ne promijeni nego osvane ista. Od jučer nijednom nije "poskupljalo"! – stao čovjek pod rafu, ne vjeruje vlastitim očima. I dođe on doma, ali tinja u njemu neki osjećaj da ne štima nešto. Kad, vidi ti to: malim, stidljivim slovima naznaka npr. 800 gr (u pakiranju na kome dojučer bijaše istaknuto 1 kg). Slična je to fora kao kod političke klike. Ne puca se! To je jedino važno, narode. Sve ostalo u truloj državi bosanskoj tada je lako izdržati. I stvarno, čovjeku dođe da se zamisli: vidi nas, sramotno nezadovoljnih i nezahvalnih, ne ubija nas (metkom) nitko, a mi tu nešto naričemo oko lošeg standarda i držanja u zaostalosti.

Vareš će, na stranu sve krize i političke i ekonomske, i svjetske i domaće, ove godine postati najveće gradilište u BiH. Tako glasi najava iz kompanije koja je došla organizirati rudarenje. Njezin projekt se sada zove po srebru; zlato je – rekoše poslije svega – neisplativo. B

71330 Vareš, ul. Zvijezda 25
(poslovna zgrada Bobovac)

tel./fax: 032 849 300
e-mail: info@profitex.ba
www.profitex.ba

POTPORA LISTU "BOBOVAC"

Dr. Krešimir Mlivončić, Njemačka – 50 €,
Tomislava Thoma, Vareš – 50 KM,
Ivica i Christine Ilić, Njemačka – 100 KM.

Hvala lijepa!

Izdavanje ovog broja potpomognuto
je sredstvima Središnje uprave
Hrvatskoga kulturnog društva
"Napredak."

IZ ŽUPNIH MATICA

VAREŠ **Umrli:** Davor-Anto Čabrajčić (1944.), Vlatko Lekić (1937.), Antonija Slugić rođ. Klezin (1934.), Krunoslav Antić (1935.), Borislav Dursum (1943.), Elizabeta Josipović rođ. Djaković (1938.).

Naslovnica: na padinama Kote ("ulje na platnu", računalni efekt) – Foto: **M. Marijanović**

Sjednica Općinskog vijeća

Redovita sjednica Općinskog vijeća Vareš, održana 26. travnja 2022. godine, bila je 15. po redu i počela u znaku toga broja te s optimizmom koji je u svom neobaveznom izvješću o zbivanjima između dvije sjednice iznio općinski načelnik **Zdravko Marošević**. Naime, došli su mu iz Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD) ponuditi kredit od 15 milijuna KM, na 15 godina i s godišnjom kamatom 1 posto. Za kreditiranje mogu biti uzeti u obzir projekti putne i komunalne infrastrukture, energetske učinkovitosti, reciklaže otpada i sl. Načelnik je kazao da sada na temelju očekivanih prihoda Općine od rudarenja dolazi vrijeme "kad oni traže nas, a ne mi njih". S te strane što bi se novac tako namijenio i vezao za razvoj, to je dobra vijest, ali je s druge strane sve to tipičan obrazac ponašanja stranih institucija kada negdje namirišu svoju poslovnu priliku. Sad već imamo najavu da će se u Varešu otvoriti još jedna poslovnica banke, nije rečeno koje i nevažno je, jer konkurencija je postojećoj banci definitivno nedostajala.

Jedna od glavnih tema ove sjednice, sudeći po dužini rasprave, bilo je godišnje Izvješće Javnoga komunalnog poduzeća Vareš. Direktor poduzeća **Zafer Kamenjaš** i ovoga je puta pobrao pohvale za upravljanje. Našavši se i sam za govornicom, naveo je da su postignute maksimalne uštede kako ne bi bilo korekcije cijene vode za građanstvo unatoč velikom rastu cijene struje, potrebne za rad crpki u Očeviji odakle se opskrbljuje grad. I dalje se JKP održava financijski stabilnim zahvaljujući obavljanjem tržišnih poslova izvan granica općine te je u međuvremenu steklo referencu za niskogradnju, a na konto svega toga ugovorilo i novi, po riječima direktora, veliki posao s rudnikom na Rupicama. Jedno je pitanje bilo u vezi mosta na pijaci koji nikako ne dolazi na red, postaje slučaj, no o tome je kazano da je most "ugovoren" – štogod to značilo. Bilo je zatim kritike na račun nediscipline pojedinih građana po pitanju odlaganja kabastog otpada. JKP se također suočava s pojavom da nema zainteresiranih za rad unatoč sigurnoj i redovnoj plaći, naravno i doprinosima. Do čega je bh. društvo dovedeno da se jednu tako normalnu stvar mora naglašavati kao da je privilegij. Uglavnom, na Birou su tražena dva NK radnika i nitko došao u napast da se javi.

Koliko je JKP bio u očima vijećnika primjeren, toliko je "Vareš-stan" bio kuđen kad je na red došlo njegovo izvješće. Općina kao osnivač još uvijek ne zna što bi s ovim svojim javnim poduzećem koje niže gubitke, trošeći 90 posto sredstava od građana naplaćenih naknada na vlastita primanja iako po Pravilniku o radu ne bi trebalo na to trošiti više od 15 posto.

Uz 16 redovno najavljenih točaka dnevnog reda, sedamnaesta je uvrštena kao izvanredna uz jednoglasni pristanak vijećnika. Unutar nje donošenje Zaključka o davanju suglasnosti za proširenje koncesije na istraživanje i eksploataciju olova, cinka, barita s pratećim plemenitim metalima na ležištima Borovica Zapad, Rupice Istok, Tisovača, Droškovac, Veovača Istok i Bukovača. Na sjednici je, na raspolaganju za eventualne upite, bio predstavnik Eastern Mininga. Na kraju, samo je jedan vijećnik SDP-a kod glasanja ostao uzdržan; ostalih 18 su ovo dodatno proširenje koncesijskog polja podržali. Bez rasprave.

NAJAVLJUJEMO

Veliki zavičajni glazbeni događaj

Pišući o umjetničkim projektima Miše Zlovića, lani u "Bobovcu" broj 319, spomenuli smo da bi ove godine, odnosno ovoga ljeta, trebalo uslijediti predstavljanje CD-a s numerama vareških izvođača koji je Zlović u cijelosti osmislio i na njegovoj realizaciji radio proteklih nekoliko godina. Bila je ideja da se CD promovira još 2020. godine, ali je covid pandemija diktirala aktivnosti i reducirala okupljanja svih vrsta, pa je tako i promocija dvaput prolongirana. No, sada konačno možemo objaviti da je dan kada će se ta glazbena večer održati subota 23. srpnja 2022. Mjesto: Radnički dom u Varešu.

Usnuli grad ljubavi

Vokalni solisti:

Rafael Dužnović⁺

Stevo Jović Buc⁺

Jana Šoljak

Ružica Marijančević

Denis Redžepagić

Sanja Bundalo

Dubravka Jozeljić Uroda

Leon Dodik

Autor muzike, tekstova i aranžmana: Mišo Zlović

– Ovo je jedinstven projekat koji na jednom mjestu okuplja značajne vokalne soliste našeg grada, ukupno njih osam. Šest solista će ponaosob predstaviti sebe i otpjevati svoju pjesmu uživo pred vareškom publikom. Na žalost, u međuvremenu su umrla dvojica, Buc i Rafo, a to daje posebnu dimenziju svemu. Njihove pjesme, zajedno sa spomenutih šest, naći će se na CD-u koji sam pripremio kao autor svih tih kompozicija i producent, a CD će od trenutka promocije biti dostupan u prodaji. Te večeri takođe će nastupiti neki od aktualnih muzičara iz Vareša, što treba da ukaže na kontinuitet muzičkog života u gradu, a nastupit će i neki moji prijatelji iz Sarajeva – naveo je Mišo Zlović u odgovoru na naše pitanje što mogu očekivati oni koji se pojave na druženju u Radničkom.

Iako je u ovom času do tog događaja preostalo više od dva mjeseca, najavu objavljujemo ranije radi blagovremenog planiranja godišnjih odmora jer nema sumnje da je to nešto što se ne želi propustiti.

R. R.

**Pogrebno Društvo
Palma Vareš
tel. 066/298-899**

Donacija – Za pučku kuhinju u Varešu od dr. Krešimira Mlivičevića – 200 eura.

Hamid Kujraković

Promoviranje vareške gastronomije

Razgovarao M. Marijanović

Razgovor sa Stručnim savjetnikom za kvalitet i sigurnost hrane, prijateljem Vareša i partnerom u svakoj kulinar-skoj i gastronomskoj akciji i manifestaciji na području Vareša, "krčkao" se već neko vrijeme pa da ga i "serviramo" – ne tražeći tome nekog dodatnog razloga.

Vaše veze s Varešom počinju se razvijati 2014. godine. Kojim povodom je to bilo i kakav je bio Vaš prvi dojam o vareškoj kulinarškoj tradiciji i Varešanima uopće?

■ Moj prvi susret sa velikom gostoljublivošću i gostoprимstvom stanovnika Vareša bio je prilikom snimanja emisije "Svako dobro Bosno i Hercegovino". Tako topao doček i prijem svih učesnika ja nisam doživio tokom cijelog snimanja ove emisije po cijeloj BiH.

Tom prilikom predstavljena je gastro-nomska i kulturna baština Vareša gdje se mogao degustirati veliki broj jela iz Vareša i okoline. Samo posluživanje jela u posuđu koje je proizvedeno u Varešu bio je raj za oči i veliko uživanje za nepce. Prvi puta sam tada imao priliku degustirati i sireve iz Vareša, uglavnom mladi kravlji i kozji sirevi. To je bilo posebno uživanje i još uvijek mislim da su meki i mladi sirevi iz Vareša među najboljima u BiH.

Na prvom susretu u Varešu upoznao sam mnoge osobe koje su mi postali prijatelji sa kojima se i danas družim i sarađujem na planu promocije turističkih vrednota općine Vareš. Već na prvom susretu su predložili da zajedno radimo na promociji gastronomskih vrijednosti Vareša, na promociji majdana i starih kovačnica u Očeviji. Mladen Grga Franjić, Zdravko Višnjić, Boško Andrić, Zdravko Barkić bili su inicijatori prve pekijade koja je realizirana u centru Vareša.

Na pekijadama u Očeviji, otkako je ta manifestacija pokrenuta, predsjedate žirijem koji ocjenjuje najbolja jela. Kakva su Vam iskustva s pekijada i svega drugog što se ondje može vidjeti i doživjeti, pored samog natjecanja?

■ Prva pekijada okupila je veliki broj ekipa koje su se natjecale u pripremi jela

ispod peke. Lijepo druženje, odlična prezentacija pripremljenih jela, konzumacija jela za građane, prezentacija domaćih proizvoda, nastup nekoliko udruženja građana doprinijeli su uspjehu prve pekijade. Podršku u realizaciji projekta dala je Općina Vareš, kao i nekoliko firmi iz Vareša. Pekijada je imala i zavidnu medijsku pozornost tako da se već planirala naredna pekijada.

Sastavni dio druge pekijade bila je promocija i degustacija sireva, promocija starih alata iz Vareša, degustacija čajeva, sokova i rakija i, naravno, mogućnost kupovine ovih proizvoda. Pekijada je dobila međunarodni karakter što je takođe doprinijelo i afirmaciji manifestacije i promociji Vareša kao potencijalne turističke destinacije.

Za ocjenjivanje jela ispod peke na pekijadi birao se stručni žiri koji je imao pravilnik za ocjenjivanje i gdje se najviše bodova dodjeljuje za okus, miris, izgled jela i ukupni dojam. U odabiru najboljih nikada nije bilo primjedbi na ocjenjivanje zato što su svi učesnici pekijade bili pobjednici već sa svojom prijavom i dolaskom na pekijadu.

Pekijada je iskorištena da se posjetiteljima prezentiraju sirevi proizvedeni u Varešu, proizvodi od voća, džemovi, sokovi, voćne rakije i niz drugih proizvoda koji su preko ove manifestacije našli put do potrošača. Unaprijedili smo tehnike serviranja i prezentacije tako da je i ovaj dio promocije zauzeo važno mjesto na pekijadi.

U novije vrijeme na području Vareša uključeni ste oko kulinarskih radionica, na Zarudju npr., na kojima sudjeluju domaćice iz raznih krajeva općine Vareš, nadopunjuju se i obogaćuju kroz svoje različitosti. Što možete reći o tim radionicama i koja je Vaša uloga u tome?

■ Već duži niz godina radim trening radionice za "Alterural". "Alterural" je udruženje za promociju i profesionalizaciju ruralnog turizma u Bosni i Hercegovini. U Varešu smo realizirali nekoliko radionica na temu promocije vrednota ruralnog turizma koje nudi općina Vareš. Cilj je da se građani koji se bave proizvodnjom i preradom hrane i pića, pružanjem usluga smještaja i hrane u svojim domaćinstvima, obuču kako se to najbolje radi, kako dočekati goste, šta mu ponuditi, šta gosti-turisti očekuju... Na radionicama smo imali treninge kako se pravi receptura slanih i slatkih jela, gdje je važno definirati količine, sastav i procedure pripreme, način skladištenja i čuvanja.

Jedna od posljednjih radionica je bila priprema paprenika, suvog kolača koji se u Varešu priprema od davina i koji ima svoju priču i tradiciju. Namjera je da se prezentira vrijednost ove poslastice koja se može i brendirati i zatim koristiti u promotivne svrhe. U realizaciji ove radionice bilo je aktivno udruženje "Izvorno vareško", a Marina Marošević je predstavila svoju recepturu paprenika. Na radionici su učesnice imale priliku vidjeti alat i pomagala koja se koriste u pripremi tradicionalnih poslastica, a izložbu je upriličio kolekcionar Mladen Grga Franjić.

Kakvi su planovi na daljnjoj afirmaciji i promociji gastronomskih vrednota općine Vareš?

■ U realizaciji trening radionica zapažen je visok nivo kvalitete domaćih proizvoda od voća i povrća, posebno proizvoda koji se pripremaju za zimnicu. Predložili smo organizaciju festivala zimnice u Varešu. Festival bi imao za cilj promociju domaćih proizvoda, brendiranje nekih proizvoda i pokrivanja većih tržišnih regija te u konačnici samozapošljavanje.

B

KOMPLETNA ORGANIZACIJA POGREBA
PRIJEVOZ POKOJNIKA U ZEMLJI I INOZEMSTVU
BUKETI • SVADBENI BUKETI • LONČANICE
SVJEŽE CVIJEĆE • POGREBNI VIJENCI

tel. +387 (0)32/ 843-083
061/ 753-522
061/ 783-326

Šeća šume, a posebno izvlačenje i odvoz trupaca, kad govorimo o vareškom području kao području nemilosrdne eksploatacije, redovni je problem. Samo je pitanje koji je odjel na redu, na kom kraju općine, i ljudi koji tamo obitavaju znaju da su tad oni sljedeći kojima će se smračiti. Ali da je to samo jedne godine pa da se ranjena priroda prione oporavljati nakon što izvođači navuku futrole na motorke i sa svojim traktorima napokon odu, nego ima područja (koja su obično uz cestu) gdje ne može proći nijedna godina, a da se usputno ne posiječe robe barem za jedan kamion, s prikolicom naravno. U 28 godina postojanja i pisanja našeg lista, ako nije bilo preko 280 priloga na temu štetotinskog odnosa prema svemu čega se ti izvođači šumskih radova dotaknu i kuda prođu, zasigurno nije bilo ni puno manje. Imali smo i intervjue s ljudima koji su bili na pozicijama unutar te oblasti i sistema rada, ukazivali, prozivali... Ništa to nije vrijedilo osim što se danas može složiti par registratora naših novinskih i objektivom dokumentiranih priloga, da ih jednog dana u budućnosti netko otvori i kaže: pa o ovima što su na vareškom području sjekli šumu nema nijedne pohvalne riječi. Da je to krivo zapisivano netko bi dosad neki put nešto ispravio, no evo nas u (redovitoj) situaciji kad se ima još nadodati.

Trenutno se najviše štete nanosi u Dubošnici. Na području te mjesne zajednice do dandanas nema nijednoga metra asfalta, a ne treba zaboraviti da je Dubošnica i tranzitno mjesto, odakle se iz vareške općine može uključiti na prometnicu Olovo-Zavidovići, u Carevoj čupriji, ukoliko do ondje ne bi otpao kotač na izlokanoj cesti. Čak i tome unatoč, kako doznajemo od mještana, ta cesta je (kao najkraća ruta) sada aktualna za dopremanje određenih dijelova konstrukcije i infrastrukture do zabačenog lokaliteta na Rupicama gdje se odvijaju radovi na formiranju rudnika. Međutim, to je sporedno u odnosu na ono što se u zadnje vrijeme uradilo dubošničkoj cesti odnosno dionici te ceste od Križa iza Pogari do Dubošnice, u režiji Šumsko-privrednog društva iz Zavidovića i u izvedbi poduzeća "Porobić", također iz Zavidovića. Za potrebe nasipanja lokalne ceste prema Osretku, gdje će se očitо naveličano sjeći i izvlačiti šuma u predstojeće vrijeme, najbliži a besplatni materijal našlo se na divljem "kamenolomu" iznad Dubošnice. Odvoženjem tog nasipnog materijala prema Osretku prouzročilo se ulegnuća i razne druge štete na cesti, zbog čega su se Dubošničani požalili lokalnoj upravi. Komunalno-građevinska inspekcija Općine nije tome nadležna pa je, postupajući po usmenom nalogu općinskog

Neki to zovu rad po zakonu

M. Marijanović

načelnika, mogla jedino sačiniti zabilješku o zatečenom stanju na terenu i prosljediti je načelniku. Jer, prema onome kako piše u Službenim novinama FBiH (66/13) propisano je da nadzor nad provođenjem zakona u toj oblasti obavlja nadležna općinska (ili gradska) inspekcija za lokalne ceste i puteve, a takva u Općini Vareš nije formirana. Izvođači radova koje je angažirao ŠPD pokriveni su pak Zakonom o šumama, Službene novine ZDK (8/13), gdje stoji da "korisnik državnih šuma i šumskog zemljišta može za vlastite potrebe koristiti mineralne sirovine na površinskim kopovima (pozajmištima) predviđenim šumsko-privrednom osnovom u svrhu izgradnje i održavanja šumske transportne infrastrukture".

Spomenuta problematika bila je aktualna uoči održavanja sjednice Općinskog vijeća Vareš koncem travnja, ali o tome se na sjednici nije čuo nijedan glas. Za razliku od onih mjesnih zajednica koje imaju "svoje" vijećnike i koji često potenciraju banalnosti, npr. kad će se odčepiti neki šaht negdje oko njihova sela, Dubošnicu očitо nema tko spomenuti. A povratničko selo, u njemu poljoprivrednici i stočari, sadnja i prerada ljekobilja.

No, u neobazrivom odnosu izvođača šumskih radova prema lokalnom stanovništvu taj problem s dionicom Križ-Duboštica nije jedini. Udara se, tako reći, i na samo selo. Granice bezobraznog ponašanja pomjeraju se dotle da traktoristi vuku "turu" kroz selo, gdje bi se transport trupaca, treba li to nekome objašnjavati, imao obavljati isključivo kamionom. Traktori tu ne bi trebali prolaziti ni bez trupaca, a pogotovu ne s lancima predviđenim za šumska i mekana tla koji trgaju makadamski kolnik pod sobom.

Kad su potrošene druge opcije i uzaludne službene predstave, preostalo je mještanima javno pokazati što se radi, inače zar bi netko vjerovao.

– U zadnje vrijeme u selu Dubošnica traktori s lancima i rovokopači s gusjenicama više puta u danu "frezaju" našu lokalnu cestu, a traktorima je, samo ne znamo po kojem zakonu, dozvoljeno lokalnom cestom pritom vući i trupce kako bi je još više uništili – dio je kratkog komentara uz fotografije na facebook stranici "Dubošnica kod Vareša". Odgovorne za transport nepobitno kompromitira fotografija u prilogu, koju smo posudili da potkrijepimo ovaj osvrt.

Notorna je i neshvatljiva činjenica da nakon svih ovih godina eksploatacije šuma na vareškom području, sva naknada koju Općina Vareš dobije po osnovi Zakona o šumama, a i to uz sudske presude i reprogramiranja duga, po procjeni upućenih nije dostatna za općinska ulaganja u sanaciju onih lokalnih cesta koje se upropaste upravo eksploatacijom šume. Bit će sigurno za Općinu poučno vidjeti kako će se prema uzurpatorima cesta, koji znaju blokirati promet dok nasred (gdjekad i regionalne) ceste obavljaju utovar trupaca, postaviti rudarska tvrtka koja planira za potrebe transporta rude svojim ulaganjem izgraditi neke nove dionice.

Što se tiče same Dubošnice, sela daleko od očiju i daleko od brige lokalne uprave, javlja se pitanje što bi joj u bližoj budućnosti (da li dobroga ili još lošega) moglo donijeti to što su dijelovi njenog područja dani u koncesiju tvrtki Seven Plus Miloša Bošnjakovića za istraživanje nalazišta kroma. Zasad je jedino vidljivo da se cesta za Dubošnicu haba do krajnjih granica i da svi tu nešto eksploatiraju, odvlače i provlače, dok mještanima preostaje zbrinjavanje šteta na vlastitim vozilima i razočaranje u ljudskost onih koji na svoje uništavanje zacijelo gledaju kao na dio posla, ništa osobno.

Prezentacija radova na Rupicama

M. Marijanović

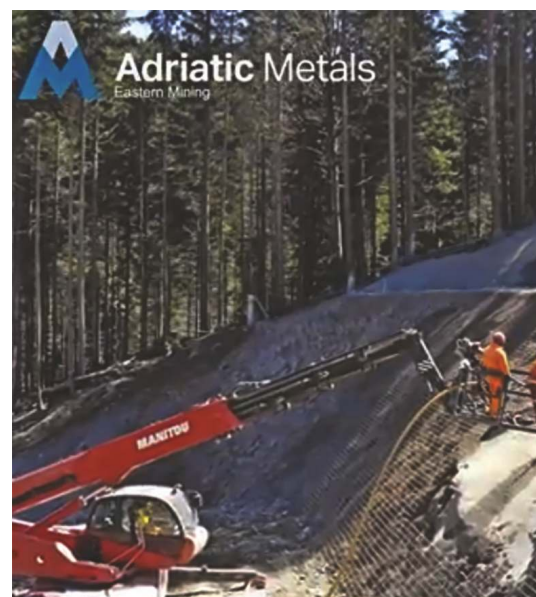
U Varešu je 25. travnja 2022. godine u informativnom centru tvrtke Eastern Mining, podružnice engleske rudarske kompanije Adriatic Metals, održana prezentacija o tome u kojoj su fazi radovi na otvaranju rudnika na lokalitetu Rupice iznad Borovice. – Želja nam je pružiti informacije javnosti koja željno iščekuje prve konkretne pokazatelje da su pripreme za otvaranje rudnika u toku – kazao je uvodno Adnan Teletović, direktor Eastern Mininga. Kao prvi kojima će to biti predloženo pozvani su lokalni mediji, List "Bobovac" i Radio "Bobovac", te predstavnici mjesnih zajednica Borovica, Pogara i Vareša.

Uz prikaz dvominutnog filma snimljenog dronom na lokalitetu, voditelj građevinskih radova na Rupicama Anes Hasečić pojašnjavao je angažiranost kamiona i strojeva na zemljanim radovima odnosno na pripremi rudničkih portala i prometne infrastrukture koja ih povezuje. Priprema terena za otvaranje rudnika odvija se unutar šumskog područja, a inženjer Hasečić je naglasio da se vodi računa o očuvanju stabala koja neće biti iskrcena i da se nasipi odnosno rubovi rudničkih cesta uređuju tako da na njima ponikne trava. Skrenuo je pozornost i na to da unutar rudničke zone postoje "otoci" zemljišta s crnogoričnim stablima za čijim uklanjanjem nije bilo potrebe. Međutim, spomenuo je i da će neki zahvati na izgradnji infrastrukture u predstojećem razdoblju nužno uključivati miniranje, a o čemu će stanovništvo biti blagovremeno obaviješteno. Budući da je lokacija rudničkih portala unutar valovitog terena u zaleđu sela Borovica, miniranje ne bi trebalo ugroziti stanovništvo ni na kakav način, osim što će naravno proizvesti buku, a predsjednik MZ Borovica Grga Vukančić izrazio je nadu da će to biti umjerenog intenziteta kako ne bi bilo posljedica na objekte u Borovici, kao i na planinske izvore vode. Na to je odgovoreno da će seizmičke implikacije biti od početka praćene i da je s tim ciljem već izmjereno tzv. nulto stanje na području Borovice.

Kazano je također da će za potrebe rudnika biti iskorištena dva izvora vode, ali da će biti dovedena i voda s Mrestilišta. Za tu vodu direktor Teletović je naveo da će biti korištena u manjoj mjeri, u industrijske svrhe. To je bio odgovor na pitanje predsjednika MZ Pogara Milijana Pašalića postavljeno uz opasku da je vodozahvat s Mrestilišta predviđen za opskrbu Pogari, te Strice i Zarudja, a u perspektivi i Javornika, uglavnom je dobio uvjerenja da spomenuta sela zasigurno neće biti zakinuta za predviđene količine i da je to bazirano na već izvršenim mjerenjima snage izvora.

U daljnjim izlaganjima izneseno je kako će rudnik imati tri ulazna tunela (tzv. niskopa) koji će se u podzemlju spojiti. O podzemlju rudnika ponovljeno je ono što je isticano i ranije: da će se jalovina vraćati u niskop. Njome će se zasipati iscrpljene iskopine i tlo će biti uvezivano cementnom pastom. Tako će se, naglašavaju predstavnici tvrtke, sačuvati stabilnost tla i sigurnost područja. Zbog činjenice da se rudnički bazen s planiranim postrojenjima nalazi zatvoren usred prirodne šume, kad se izuzme njezino krčenje, impakti na okruženje kao što su prašina i buka bit će svedeni ispod propisane granice, rečeno je također. Tome bi, kao i smanjenju onečišćenja, trebala doprinijeti zatvorena kućišta teške mašinerije (drobilica), a dotaknulo se i detalja kao što je sistem postupanja s otpadnim tekućinama, uljima i mazivima. Način na koji je sve razrađeno, i kako se prezentira, stvara predodžbu ekološke brižnosti, a predstavnici mjesnih zajednica izrazili su svoja vjerovanja da će se sve to provoditi i u praksi, kad krene proizvodnja.

Eastern Mining u ovom trenutku zapošljava 120 radnika, pri čemu je 95% iz lokalne zajednice, ustvrdili su između ostalog predstavnici tvrtke. Međutim, za poslove otvaranja podzemnog eksploatacijskog polja angažirana je kompanija iz

Osiguravanje kosina (donji por

Turske, uz obrazloženje direktora Teletovića da je to specifičan posao za kakav nije bilo moguće naći adekvatnu firmu u BiH i u regiji. Iz Turske dolazi 50-ak radnika u prvom kontingentu, i treba ih stići još toliko, a ugovor za njihov angažman sklopljen je na pet godina. Riječ je o kompaniji Ciftay, po referencama jedna je od vodećih u rudarstvu u Turskoj, a za potrebe poslovanja u BiH osnovala je podružnicu pod nazivom Nova Mining. Tendencija će biti da Turci, nakon što formiraju rudnik, uvode u posao radnu snagu s domaćeg tržišta, kazano je i kao problem istaknuto da se već sad pojavljuje nedostatak smještajnih kapaciteta za njih, iako se vjerovalo da Vareš ima veliki broj neiskorištenih stambenih jedinica. Direktor Teletović također je kazao da je svjestan kako će nova lica na području grada i različitost kultura možda iziskivati određena privikavanja i prilagođavanja, ali i da su radnici Nove Mining u obvezi pridržavati se istih kodeksa koji vrijede za radnike Eastern Mininga, kao i sve druge koje kompanija zapošljava ili angažira. **B**

Na prezentaciji je spomenuto da će lokalitet Rupica biti u prilici skupno obići općinski vijećnici iz Vareša, pa i vijećnici iz Kaknja budući da su Rupice u graničnom području s njihovom općinom. A da bi se i samo vareško stanovništvo u nadolazećim okolnostima bolje snašlo Fondacija "Adriatic Metals" najavila je održavanje besplatnog tečaja engleskog jezika, fokusiranog na osnovnu komunikaciju, bez ograničenja u pogledu broja polaznika i njihove starosne dobi, u trajanju od šest mjeseci.

Namjera je kompanije, kako je istaknuto, stvoriti uvjete za direktnu interakciju stanovništva sa strancima koji budu dolazili i boravili u Varešu u sklopu projekta, sve u cilju kvalitetnijeg pružanja usluga kroz koje i sami građani mogu ostvariti svoj interes makar u iznajmljivanju prostora, a poželjno bi bilo i razvijanje malog poduzetništva. Stoga je sa spomenute prezentacije još jednom odaslan poziv stanovništvu da prepozna trenutak i nove poslovne mogućnosti u pogledu hvatanja priključka s pratećim i iz dana u dan rastućim potrebama rudarskog projekta.

tal) – iz video prikaza kompanije

18 mjeseci građevinske faze

M. Marijanović

U velikoj dvorani Općine Vareš 28. travnja 2022. godine održana je 9. sjednica Odbora za suradnju s lokalnom zajednicom tvrtke Eastern Mining, na kojoj je petero predstavnika tvrtke izvijestilo o radovima i aktivnostima kroz proteklih par mjeseci, uz određene najave za naredno razdoblje. Glavno je i stoga opširnije izlaganje imala Vildana Mahmutović, s pozicije menadžerice za okoliš i socijalno upravljanje, iznijevši sljedeće informacije:

– Konačno smo došli do faze gradnje, a vjerujem da ste svi već upoznati o tome. Isto tako, upoznati ste da je ovdje turska firma koja će raditi na otvaranju rudnika u Varešu. U razgovoru sa svim podizvođačima zamolili smo ih da maksimalno iskoriste lokalnu zajednicu, kada je zapošljavanje u pitanju i iskorištavanje svih kapaciteta koje lokalna zajednica može ponuditi. Bio je poziv ispred našeg Informativnog centra da se ponude smještajni kapaciteti i to je trenutno u realizaciji. Građevinska faza bi trebala trajati nekih 18 mjeseci i otprilike bi trebalo nekih 400 radnika biti uključeno u ove radove sa svim izvođačima i podizvođačima, s tim

da je jedna četvrtina tih radnika iz turske firme. To su inženjeri koji su jedini obučeni za ovakve složene procese. Aktuelni su pozivi i posjete Informativnom centru za traženje posla, što nas raduje, a mi te podatke proslijeđujemo na daljnju obradu. Bitno je naglasiti da smo dogovorili da sve firme koje dolaze da rade sa nama otvaraju svoja predstavništva ovdje u Varešu, kako bi i na taj način pomogli lokalnoj zajednici. Prema podacima Svjetske banke, na jednog uposlenog rudara dolaze još četiri indirektno uposlena radnika. Zato ćemo u narednom razdoblju aktivno raditi na razvoju lokalne zajednice i sljedeća sjednica bit će usmjerena samo na održivi razvoj lokalne zajednice sa mogućnostima razvoja malih i srednjih preduzeća – podcrtala je.

– Kada su hidrogeološka ispitivanja u pitanju, druga faza je u toku i na osnovu dosadašnjih podataka ni na jednom izvoru se nisu pojavili uzorci boje koju smo pustili, što pokazuje da sve te površinske vode idu u nekom drugom smjeru, na veće dubine, i nemaju nikakav utjecaj na vode i izvorišta. Najviše pažnje usmjereno je na zaštitu okoliša i životne sredine, što ste i sami mogli vidjeti, a kompletno izvješće se uskoro očekuje i bit će dostavljeno svim relevantnim institucijama – dodala je Mahmutović.

Aida Ahmedović, koordinatorka za odnose s lokalnom zajednicom, sa svog je aspekta iznijela da se u posljednje vrijeme razgovaralo s mladim ljudima u smislu kako ih ohrabriti i uputiti da otvore svoj mali biznis kroz pisanje projekata. Ona je naglasila i kako se odsad može očekivati pojačan tranzit u gradu, s dolaskom novih ljudi, više vozila itd., pritom napominjući članovima Odbora da se u slučaju nejasnoća i bilo čega uvijek mogu obratiti, a iz tvrtke će se reagirati u najkraćem vremenu.

Iz kratkog izvješća geologinje Emine Ademi, pored invazivnih istraživanja koja se dalje vrše, moglo se doznati da je u međuvremenu kartirano i područje bivšeg površinskog kopa Brezik.

– U sklopu istražnih radova na proširenom području uzeto je u obzir i ranije nalazište Brezik, koji je bio rudnik metala, ali je interesantan za nas i vjerujemo da ćemo i tu pronaći šta nas zanima, kako bi što više produžili rad rudnika – obrazložila je Ademi.

S fazama u kojima su građevinski i rudarski radovi, uz popratne slajdove, članove Odbora upoznali su inženjeri odgovorni za te oblasti: Anes Hasečić i Admir Silajdžić.

Na sve to, predstavnici lokalne zajednice nisu imali nikakvih pitanja ni potpitanja. 3

Koncentrati rude već zakupljeni

Potkraj travnja 2022. po internetskim portalima (najprije poslovnim, a onda i prepisivačkim) raširila se vijest plasirana iz kompanije Adriatic Metals o ugovorenom otkupu 82% proizvodnje rude iz Vareša. Riječ je o preliminarnim ugovorima za otkup rudnih koncentrata s nalazišta iznad Borovice, jer eksploatacija još nije ni počela. Uzgredno se iz kompanije prenosi konstatacija da su "nevjerojatno zadovoljni" postignutim ugovorima o otkupu proizvodnje koncentrata "iz projekta Vares Silver u Bosni i Hercegovini".

Trafigura, Transamine i neimenovana europska topioničarska grupa preuzet će rudu cinka, dok će Glencore i Transamine uzeti srebrno-olovni koncentrat, navodi se u informaciji. Te četiri multinacionalne kompanije, koje se bave (i) trgovinom rudama, prihvatile su preuzeti 82% proizvodnje iz Vareša tijekom prva 24 mjeseca, a preostalih 18% predviđeno je za povoljnu promptnu prodaju ili za dodatne dugoročne ugovore o otkupu, koji će biti dogovoreni kasnije.

Izvršni direktor Adriatic Metalsa Paul Cronin dodao je da takvo zanimanje za otkup "potvrđuje privlačnost koncentrata iz Vareša i potkrepljuje izuzetne financijske pokazatelje projekta". Portal Indikator.ba analizira i kretanje cijena te prenosi kako su troškovi obrade (kao rezultat svjetskih gibanja) u međuvremenu porasli s planiranih 65 dolara za koncentrat olovo-cink i 195 dolara za srebro po jednoj toni, na 160 odnosno 230 dolara po toni. Ali kako su i cijene ruda u porastu troškovi proizvodnje će se "više nego nadoknaditi", priopćeno je iz Adriatic Metalsa. Tako, recimo, cink trenutno vrijedi 4.500 USD po toni, što je 1.500 USD skuplje od pretpostavke o cijeni iz Studije izvodljivosti – zaključuje Indikator.ba.

M. M. 3

Rudarska sudbina Vareša

Priča o rudarskom projektu u Varešu prestaje biti samo priča i tako je došao čas da poslije niza priloga, što smo ih objavljivali slijedom izvještavanja, svi elementi te priče budu skupljeni na jedno mjesto da se sklopi šira slika o samom projektu. Šuma je raznih informacija i objava po društvenim mrežama, malo-malo i po portalima, ili obrnutim redom prenošenja, ali mnogo je toga površnog i brzoprocognog, a stvarnost suživljavanja s novim rudnikom, i novom eksploatacijom, ostaje samo na Varešu.

M. Marijanović

Pored svih koji pišu o projektu ili to prenose, svakako da i sâm investitor dijeli određene informacije, s lokalnom javnošću nastoji i nešto direktnije komunicirati, a načini na koji to radi objašnjeni su na službenoj internetskoj stranici (easternmining.ba) unutar dokumenta pod nazivom: Plan angažiranja zainteresiranih strana.

– Eastern Mining je intenzivirao korištenje društvenih mreža kako bi, pored lokalne zajednice, i udaljenije zainteresirane strane i dijaspora bile informirane o razvoju Projekta. Putem društvenih medija kompanija nastoji plasirati informacije od značaja za kompaniju i lokalnu zajednicu u kojoj posluje. Takve informacije i sadržaj kreiraju se s velikom pažnjom i u skladu s korporativnom politikom kompanije – navedeno je tamo u segmentu 3.3.5 o medijima. Da ipak napomenemo: List "Bobovac", uz zahvalu na ponudi da to postane, nije dio spomenutog Plana. Ali smo, naravno, s motivom konzistentnosti samostalno tretirali objave kompanije (Adriatic Metals) i aktivnosti njezine operativne tvrtke u Varešu (Eastern Mining), te analizirali napise drugih medija i realizirali dosad tri intervjua s direktorima tvrtke.

Kao jedan od dva lokalna medija, od tvrtke Eastern Mining dobili smo službenu obavijest o video prezentaciji radova na Rupicama u Informativnom centru tvrtke potkraj travnja ove godine (2022.), što je bio prvi poziv takve vrste Listu upućen, te i prihvaćen. Postoji i Odbor za suradnju s lokalnom zajednicom kao još jedan mehanizam komunikacije i moguće korelacije kompanije sa stanovništvom, o kojemu smo već ponešto izvještavali, ali nijednom iz prve ruke. On je sazvan dosad devet puta, a deveta je sjednica održana baš nedavno. Sjednicama inače prisustvuju izabrani članovi Odbora; ima ih 28, oni su iz različitih sfera društvenog života i s područja mjesnih zajednica koje su u izravnom dodiru s projektom. Pisane izvještaje sa sastanaka Odbora objavljuje na svojoj internetskoj stranici Radio "Bobovac", koji preko svog člana ima i pravo glasa u tom tijelu. Iako se ne može reći da smo se odazvali pozivu, zadnjoj sjednici

Odbora pribivali smo i mi; i tu prvi put. Sve u duhu, vjerujemo poželjnog, širenja transparentnosti. Odatle smo priskrbili dopunskih informacija, od kojih svaka u ovoj fazi razvoja projekta zaista ima značaj. Međutim, iako Odbor služi i tome da pruža *feedback*, ne samo da saslušala izlaganja i izvještaje stručnog kadra tvrtke, nijedan član nije diskutirao ni o čemu. To što su nađeni šutljivim na toj devetoj ne znači da je tako bilo i na ranijim sjednicama, pa ipak nije viška podsjetiti u središtu kakvoga se projekta Vareš zapravo nalazi.

Aktivnosti oko projekta odvijaju se na tri razine. Prva je ona izvan naših domaćaja na kojoj su vareška rudna nalazišta svjetski razglasa u kontekstu koncesijskih prava engleske kompanije Adriatic Metals, ostvarenih preko njezine vareške podružnice Eastern Mining. Adriatic Metals preko pogodnih medija plasira informacije od interesa za svoj burzovni rejting pa smo od njih počeli saznavati za "uzbudljive" koktele minerala na Rupicama kod Vareša, pri čemu su u fokus gurnuti plemeniti metali. Domalo su se iz toga rodili medijski napisi s tabloidnim naslovima tipa: Vareš leži na brdima zlata, BiH ima zlato svjetske klase itd. Danas, međutim, projekt buduće eksploatacije ruda na Rupicama nosi naziv Vares Silver, pa bi logično pitanje bilo: gdje se zametnulo toliko spominjano zlato?

Podsjećanja radi: oko sredine 2018. godine, otkad cijela priča traje, iz kompanije preko "Dnevnog avaza" obznanjuju da imaju projekt koji će biti od značaja ne samo zamrlom Varešu nego i cijeloj BiH. Spomenuto sarajevsko glasilo u početku je objavilo da se količine zlata na Rupicama, po nalazima iz bušotina, kreću od 5,7 do 8,6 grama po toni iskopanog materijala, uz 245 grama srebra. Međutim, već sredinom 2020. "Avaz", uz veliku vijest o procijenjenoj vrijednosti rudnog nalazišta u Varešu na gotovo milijardu američkih dolara, usputno prenosi bitno korigiranu količinu zlata na 1,01 gram po toni tzv. rovne rude i tu redukciju nitko ne opaža, pogotovu ne oni koji su u svojim nekritičkim i prepisivačkim objavama po portalima zalije zlata navodili doslovce u tonama. Čak se činilo da i sam glasnik propušta primijetiti da je gramaža splasnula,

Iz emisije RTL televizije, pr...

što bi moralo biti rastužujuće jer se o zlato već razvikalo. Ne, "Avaz" u to vrijeme, u naslovu jednoga od svojih tekstova, još uvijek propagira kako je Vareš na korak do rudnika – i precizira se – zlata. A iz vrha kompanije, na rijetke direktne novinarske upite, govor o zlato počelo se elegantno zaobilaziti i priča je skretana na srebro.

Koncem 2021. zagrebačka televizija RTL dolazi preko granice i realizira svoju emisiju "Potraga" u kojoj je dio tematike i famozno vareško zlato. U sjedištu Eastern Mininga na Tisovcima, gdje su i geološki laboratoriji, reporter RTL-a dobiva podatke da je količina srebra zadržala konstantu i po toni rovne rude iznosi oko 250 grama, a da zlata ima 0,1 gram. To je dakle obična praška i, ako nije greška, to je još kudikamo ispod Avazovog pisanja.

– Zbog malih količina i skupe tehnologije izdvajanja kompaniji je zlato neisplativo – prenio je tada RTL-ov reporter i benigno zaključio da će ono ostati "dio priča i nadanja ovog mjesta središnje Bosne". Zlato, međutim, nije ni bilo "dio priča" Vareša nego onih koji su te priče radi svojih interesa ispleli, ali je u svakom slučaju to bio konačni medijski hladni oblog na varešku "zlatnu groznicu". Od svega je danas u Varešu kod nekog ostao običaj da (kad ugleda unificirane plave jakne po kojima su prepoznatljivi) radnike tvrtke, nehotice valjda, nazove "zlatari" zbog te pompe koja je bila.

Eto tako su s nama zabavljali javno mnijenje mediji koji sebe zovu vodećim u regiji. Međutim jedna sitnica, čitljiva iz svih tih objava s decidnim postocima plemenitih metala, nadilazi naivnu zabavu: to da je elementu periodnog sustava pod oznakom Au, s atomskim brojem 79, čudnom magijom, medijskom ili čijom već,

sinac 2021. (screenshot)

dodijeljeno svojstvo isparavanja, to je u potpunoj koliziji s onim što se dosad znalo o kemiji.

Na drugoj razini dolazimo do pitanja u vezi koncesijskih naknada i koncesijskih polja. Za naknade, tj. za određivanje kolike su one, za koju vrstu rude, i koliko kome od toga pripada, odluke donosi Kanton, a za koncesijska polja, njihova proširenja i da se za to izglasavaju suglasnosti, tu je Općina. Da li su svi, koji su u to uključeni, dovoljno razumjeli važnost i dugoročnost svojih odluka? Da li je sve u najboljem interesu Vareša ili je vareškim organima vlasti nešto promaklo? Postoji jedan politički glas, oporbene zastupnice u Skupštini ZDK-a Sanje Renić iz Naše stranke, koja odluke kantonalne Vlade u vezi koncesijskih naknada smatra diskutabilnim i koja je to potencirala institucionalno, preko poslaničkog pitanja. Na njezin pokušaj propitivanja da li se pogodovalo kompaniji uslijedile su žustre reakcije i demantiji, a tu je usamljenu iskru sumnje zapazio internetski portal Prometej.ba i koncem veljače 2022. objavio opširan istraživački članak s naslovom Kako je rastaljen vareški metal. Portal je ispoštovao što je do njega: kontaktirao druge strane i prenio odgovore pružene iz Eastern Mininga, dok se kantonalni premijer i nadležni ministar nisu htjeli uopće očitovati. Ali uz članak se kao argument podastiru nedosljedne odluke Vlade da svatko tko umije sâm izvodi zaključke.

Razina broj tri ili treći prsten oko projekta, kako smo ih ovdje poredali odnosno sužavali, jest mjesto realizacije: Vareš. Kroz medijske posjete i ulične ankete, već na malom uzorku građana izlijetala su u mikrofon različita mišljenja samih Varešana o ponovnom oživljavanju rudar-

ske industrije, ali kako god se na to gledalo – i nepovjerljivo i lakovjerno i koristoljubivo i indiferentno – imamo situaciju u kojoj se to zacijelo dešava, odnosno zasad još priprema.

Rudarstvo je usud vareškog kraja još od antičkog doba kada je na lokalitetu Droškovac kopanjem upravljao rimski nadstojnik (vilicus prokurator). Što su ovdje dolazili trgovati Dubrovčani i što su dolazili, baš u Borovici, kopati Sasi. Od čega su srednjovjekovni bosanski vladari kraljevski živjeli na obližnjem Bobovcu, a gdje je, kad se već zbori o zlatu kojeg ima pa nema, posljednji kovčeg zlatnika otkriven početkom prošlog stoljeća. Nisu li, i zbog čega, Osmanlije u vareškom kraju morali zulum popuštati, ako su mislili osigurati otpremu kovanog oružja i oruđa za carevinu... A onda, stara i naizgled nikakva manufaktura, s tako dugom tradicijom, milenijskom dakle, biva pregažena dolaskom Austro-Ugarske monarhije, da bi na njenim ostacima nikla industrija dotad neslučenih razmjera s visokim pećima. U Vareš stižu doseljenici, donose potrebna znanja. Gradi se najednom i prometna infrastruktura. Uto će jedan pa drugi svjetski rat. Nakon drugog, novi početak i Vareš je ponovo obećana zemlja. Za kratko vrijeme zahvaća ga neviđena urbanizacija i nevoljko pred očima Varešana nestaju starinski kućerci, kao što su prethodno pod stopala modernizacije bačeni kovački majdani. I još jedan rat potkači nas potom, a poslije njega... propalitet umjesto prosperitet. Arči se šuma, s puno više štete nego koristi, tj. nema koristi lokalnoj zajednici. A tlapnje o turizmu samo to i ostaju.

Izgleda kako je rudarstvo naš vječiti spas i tako, po uvjeravanjima, upravo svjedočimo novom industrijski povijesnom trenutku, kada bi novi veliki zupčanik-pokretač trebao zavrtjeti puno malih oko sebe. E sad, nakon kratkog povijesnog uvoda treba znati kako su se i vremena značajno promijenila. U dva prethodna slučaja krupnih industrijskih početaka u Varešu to je išlo po modelu u kome je kompletan sistem bio organizacijski posložen od strane države. U Jugoslaviji Rudnik i željezara bili su (krovn) Radna organizacija, a sektore su pokrivali prateći i stručno kapacitirani OOUR-i: npr. Rudarstvo, Održavanje, Društvena ishrana itd. Danas se za svaki segment traže podizvođači, pa se tako i jedan rudarski projekt bazira na *outsourcingu*. Što bi, u trenutnim vareškim prilikama, u izvjesnoj mjeri moglo predstavljati izazov. Iz Eastern Mininga se u zadnje vrijeme pojačano odašilju poruke u smislu da se lokalna zajednica pronađe u svemu što predstoji i prepozna kao partner, kako bi "lokalci" činili što veći broj zaposlenih jer je tako jednostavnije i

jeftinije za samu tvrtku; to iz nje naglašavaju. Ali ako se pritom cilja na vareški poduzetnički duh i samoorganiziranje u pratećim djelatnostima, ima jedna kvaka: u lokalnom mentalitetu ništa se nije promijenilo od nastupanja industrijskog doba. Vareški čovjek dokazat će se, naime, kao radišan i mnogočemu vješt, ali on čeka da netko otvori poduzeće i da ga u njemu zaposli. Mada, sve je manji broj raspoloživih, a još manji broj raspoložениh za rad.

Uostalom, kontaktirali smo lokalni Biro za zapošljavanje da vidimo je li se i koliko ispraznio u novije vrijeme temeljem traženja radnika od strane Eastern Mininga. Podatak s Biroa je ovakav: na izmaku prosinca 2021. godine u evidenciji su bile 833 nezaposlene osobe, a na izmaku travnja 2022. ta brojka je pala na 780. Pomislit ćete na prvu, kao i mi kad smo saznali podatak; evo ga, krenulo zapošljavanje, kad ono – krenulo još jače odlaženje iz Vareša. Tko odlazi, koja struktura? Srednja školska sprema, većinom vozači. Najčešće u Sloveniju i Njemačku. Pored toga razni se vareški sezonzoni već pomalo pakiraju za Jadran, redovna ljetna fluktuacija. Ako bi itko sada mogao vidjeti priliku za posao u Varešu, a iz tvrtke naglašavaju uvjete; s redovnom plaćom, s uredno plaćenim doprinosima pa i već osmišljenim sustavom zdravstvene skrbi, to su vozači. Međutim, od 53 osobe koje su se od početka ove godine odjavile s vareškog Biroa samo je njih 6 prešlo s dokumentima na susjedna vrata, u lokalni Informativni centar Adriatic Metalsa odnosno Eastern Mininga. A onih ostalih 90 posto (premda su neki skinuti s evidencije i radi umirovljenja) toliko je nezadovoljno Varešom da će radije možda i pola plaće, drugdje zarađene, dati upravo za troškove dislokacije, ali se želi vidjeti u nekom okruženju pristalijem 21. stoljeću. Također treba razjasniti da spomenutih 6 s Biroa ne moraju biti jedini koje je tvrtka zaposlila, netko je možda prešao s nekog drugog posla ili nije ni bio u evidenciji, ali svejedno je to pokazatelj nečega. Nekoć se još moglo čuti da bi se neki rado i vratili u Vareš, u svoju kuću, samo kad bi bilo posla i radnih mjesta. Ako ovo nije takav trenutak, kakav onda još čekati. Međutim, slabo se može vjerovati i u taj obrnuti proces.

Sve to naravno nije problem kompanije ni njezinih lokalnih tvrtki (jer sada se pojavljuje i Nova Mining). Iako formalno protežiraju lokalno stanovništvo, one će zapošljavati i raditi – s radnicima iz Vareša ili bez njih.

Dobrodošli u novi stari ciklus otvaranja rudnika i svega drugog što to Varešu, pored otvaranja radnih mjesta, donosi i odnosi.

Prvotni Vareš (na brdu)

Toni Petković

Desne strane toka rijeke Stavnje, iznad središnjeg dijela današnjeg grada Vareša, ističe se uzvisina koja se naziva Oglavić i završava s malom visoravni na vrhu.

S lijeve, istočne strane Oglavića, strma padina vodi u kotlinu u kojoj se dakle smjestio sadašnji Vareš, a desna, ili zapadna strana Oglavića spušta se u dolinu potoka zvanog Varešac.

Južna strana blago pada i prelazi u pitomu visoravan, na kojoj je nekada bio šumski rasadnik, pa se to mjesto zvalo Šumski vrtlovi, a cijelo područje odnosno ta visoravan nazivala se Planina. Sjeverna strana spušta se do druge, niže visoravni koja se zvala Propast, a točka prijelaza između obronka i visoravni zvala se Pribija. Tu je bilo veliko raspelo u sjećanje da se na tome mjestu u davno vrijeme izvršavala smrtna kazna nad osuđenima.

Na vrhu Oglavića, do prije stotinjak godina, bilo je samo par stabala jele i omorike, a danas je on posve obrastao gustom šumom. Gomile razbacanog kamena pješčara prekrpio je debeli sloj mahovine i humusa. Stoga je danas teško i naslutiti da je tu nekada bio (prvi) Vareš.

Jedino potok Varešac i danas svjedoči svojim imenom da se iznad njega uzdizalo naselje s nazivom Vareš, ili možda i Varešac, od kojeg jedva da je ostalo par kontura nalik na temelje.

Nematerijalni tragovi koji se mogu slijediti u smislu postojanja naselja na tome mjestu, a i oni su rijetki, baziraju se na usmenim svjedočenjima. Tako je u pričama starih Varešana ostalo sjećanje i na crkvu svetog Ilije, na čijim se ostacima o Ilindanu (20. srpnja) "govorila misa". To se u tradiciji vjernika vareške župe zadržalo do 1932. godine, kada se i taj običaj gasi, a lokalitet posve pada u zaborav i zapuštenost.

U pisanom obliku, spomen na lokalitet sačuvan je jednom (do sada neobjavljenom) tekstu, zabilježen oko 1900. godine. U njemu se navodi da je put iz Vareša uz Podstjenje pa uz Dolove vodio na Pribiju, a s Pribije desno na Vranjkovačke rudokope, dok se nalijevo, preko Oglavića, spuštao niz Planinu do starog rudokopa Ruda.

Tekst dakle bilježi da je s Pribije nalijevo Oglavić, "sa u šumu zaraslim ostacima crkve svetog Ilije, koja je zapušтана još kada su se Varešani doselili iz Dubošnice, a ljudi s Oglavića snišli dole k njima, k rijeci. U njoj su se navješćivali i vjenčavali za poklade djevojke i momci". Navodi se također da je u današnji Vareš iz te crkve donesena "stara slika svetog Mihovila, jedan kotlić iz kojeg se svijet škropi svetom vodom, jedno zvono i crkvena vrata okovana željeznim limom".

Drugi pisani podatak odnosi se na vrijeme s početka dvadesetih godina dvadesetog stoljeća, a zabilježen je kao predaja od starijih i osobno sjećanje dviju Vareški. One pamte kako su kao djevojčice od desetak godina izlazile na Oglavić, na takozvano Gornje crkvišće, gdje su slušale misu, a potom silazile na zaravan ispod Oglavića na izlet. Jedna od kazivačica ispričala je da je na ostacima crkve bila izgrađena mala drvena kapelica u kojoj se služila misa, te da je ista imala prozore i bila okrečena u bijelo.

Za prvobitnu crkvu navodi se, to u spomenutom neobjavljenom tekstu, da je bila od kamena i imala hrastova vrata okovana gvozdenim limom, otkovanim u vareškim majdanima, koja su bila ugrađena od Pribije, kamo je ulaz bio okrenut.

Jedan je Varešanin dobio u posjed livadu gdje je nekoć bilo crkvište i kada je tu nekom prilikom kopao opazio je dvije alke, s

nadgrobnih ploča koje su valjda bile u crkvi ili u okolnom groblju. A jedan drugi Varešanin sjekao je šumu na Oglaviću te pronašao željeznu posudu s velikom količinom dukata ispod stabla na kojem je bio urezan križ. Stoga je prozvan nadimkom Zlatni.

Kazivanja dalje govore da je ispod crkve bila ravan (a ta i danas postoji, iako zarasla u šumu) u pravcu Pribije, i da se to mjesto zvalo Ploče jer je bilo "kaldrmisano", te da se tu nalazila "čaršija" s 30 kućica. Kazivačice su posvjedočile da im je taj prostor ostao u živom sjećanju (a u doba njihova djetinjstva još nije bio obrastao i dobro se raspoznavao). Jedna od njih pamti kako je s tog mjesta u prvoj polovici prošlog stoljeća "dogonjen" kamen u Vareš i da su od njega građene kuće, a od ploča s Oglavića "kaldrmisana" dvorišta.

Osim vlastitih sjećanja kazivačice su, reko, prenijele i kazivanja upamćena od svojih starih. Po tim kazivanjima, crkva na Oglaviću bila je stjecište rudarskog svijeta, ali su se u njoj vjenčavali parovi iz cijele okolice Vareša, tako i s Vr(h)ovine, otud preko rijeke. U toj crkvi se navješćivalo i vjenčavalo i po 30 parova, i to samo jednog dana u godini. Jedna od kazivačica imala je podatak da su se njen svekar i svekrva, koji su rodom iz Potoka, navijestili u toj crkvi, što je (po vremenskoj liniji) moglo biti koncem 1800-ih ili prvih godina prošlog stoljeća.

U svakom slučaju, premalo tragova o Oglaviću imamo, a i spomenuta kazivanja zabilježena su u zadnji čas. Gubi se spona s posljednjom generacijom koja je svojim očima gledala Oglavić prije nego su ga progutali vegetacija i zaborav. Ostaje žal što je naše današnje društvo kakvo jest pa poduzimanje bilo kakvih arheoloških koraka ostaje samo puka želja i mašta. A u tu maštu, otkako su prije 90 godina prestali i vjernički pohodi na lokalitet, Oglavić je tiho i trajno preselio.

P.S. Tekstu prilažemo jedinu, makar nekvalitetnu fotografiju (s početka druge polovice prošlog stoljeća) koju imamo za potvrdu da je Oglavić tada još uvijek bio pristupačan predio. Kakav je danas – znamo, da i ne pokazujemo. Po našim odlascima ondje, više puta dakle, kada smo tražili traga bilo čemu upotrebljivom za naše zapise, kako knjiške tako i novinske (čitali ste ih ovdje već), mi smo generacija koja može posvjedočiti samo nemar, kao i činjenicu da se u većinu kutaka na lokalitetu više ne može nikako nogom zaći.

Skica "oglavickog" Vareša

Imena kazivačica čija su svjedočanstva prenesena u tekstu poznata su priređivaču. I ova skica "oglavickog" Vareša na narednoj stranici, nastala je prema opisu jedne od njih odnosno

prema kazivanjima koja je ona čula od svojih predaka. Skica dočarava da je naselje Vareš bilo na zaravni ispod vrha Oglavića, kroz koju se pružala, blago nagnuta, pravolinijski postavljena široka ulica popločana kamenom. (Da bismo se bolje orijentirali, ta je zaravan na onoj strani padine prema današnjoj Koti – a Kotu se u ono doba zvalo Pribijom). S obje strane ulice bile su nanizane kuće koje su po svome izgledu preteča kuća sačuvanih do danas u gornjem dijelu Vareša (Matijevići).

Uzgred nekoliko riječi o tim starinskim kućama. Donji dio kuće bio je zidan od kamena, a gornji od drvenih greda, ili moguće i od kamena. Neke su bile prizemnice, a druge na dva "boja". Vidi se da je teren s obje strane ulice blago nagnut, strm, što je iziskivalo da se uradi kameni podzid kako bi se na nj oslanjala kuća. U tom kamenom dijelu koji je zauzimao oko dvije trećine kuće bio je podrum. Jedna trećina kuće bila je nabijena zemljom i u tom dijelu nalazilo se "ognjišće". Nad "ognjišćem" je vjerojatno bila i "verignjača", a na njoj verige. Na verige su se vješali kotlovi.

Sobe za spavanje bile su odvojene od dijela s "ognjišćem", a grijala ih je zemljana peć. Nad sobama je tavan, ali se ne vide otvori u krovu za izlaz dima, što bi odgovaralo zaključku da su imale "solunare" do visine tavana, u kome se tako moglo dimiti odnosno sušiti meso.

Na kućama su sa strana obično bila po dva mala prozora, a pojedine su imale i verande. Krov je od šindre i dosta strm zbog snjegova, a u do-

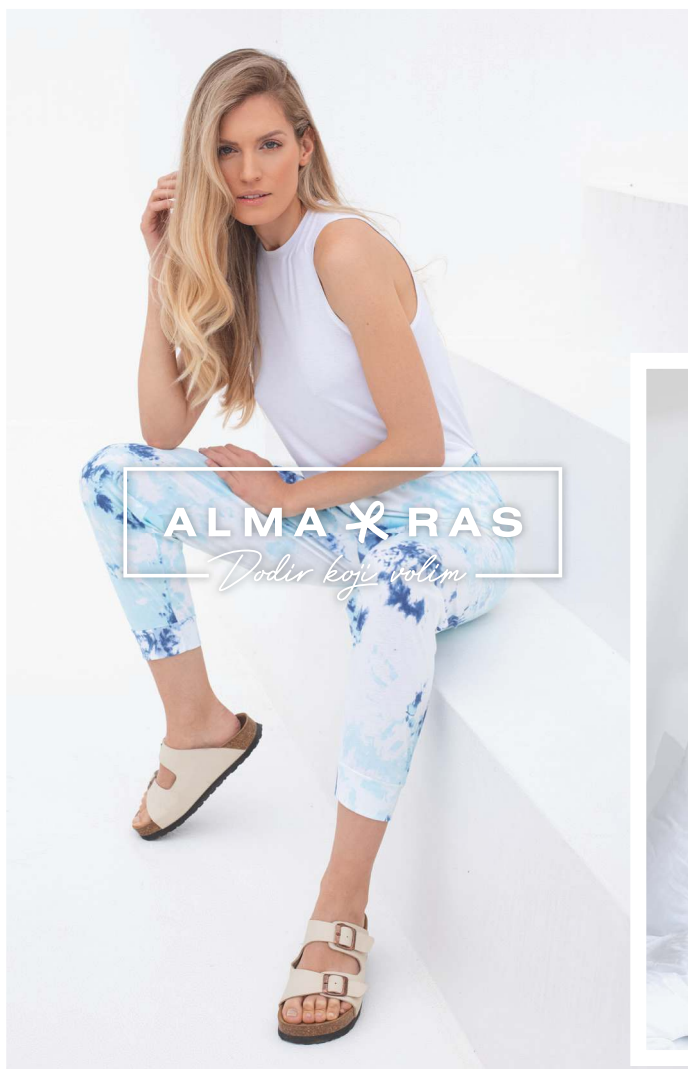
njem dijelu blago savijen prema vani da štiti zidove od slijevanja kiše.

Na koncu, ako je skica vjerodostojna, a nadati se da većim dijelom jest, onda je današnji stari dio Vareša na neki način replika давnog vareškog naselja na Oglaviću. S tim da na "oglavickom" Varešu imamo i detalj crkve, na upečatljivu položaju kako bi bila u svoj punini vidljiva iz naselja, a kao ures kraj nje su bile dvije-tri jele. Zidove je imala od kamena. Uz crkvu je posigurno bio i mali zvonik, s obzirom na činjenicu da je imala zvono – odakle je ono preneseno u današnju malu crkvu u Varešu.

[MIX AND MATCH]

Sve dame koje žele super osjećaj koji ih pokreće na nove avanture, istraživanja i uspjehe, linija Vanesa je tu da ih prati svakodnevno. Složi svoju idealnu kombinaciju i kreiraj outfit po svojoj mjeri.

Alma Ras butici nalaze se širom BiH, a ove artikle možete potražiti online na shop.alma-ras.com

IN MEMORIAM

Dana 22. 2. 2022. u 68. godini života preminula je naša draga
KORNELIJA BIHORAC rođ. Brkić
(1954. – 2022.)

Ostaje u našim srcima i sjećanjima.
Počivala u miru!

Suprug Mirsad-Beli, sin Erol, kćerka Berina, snaha Hidajeta, zet Elvis, unučad Ali, Said, Malik i Esma, braća i sestre te ostala rodbina

POSLEDNJI POZDRAV

Dana 30. travnja u 88. godini života preminula je naša draga

ANTONIJA SLUGIĆ rođ. Klezin
(1934. – 2022.)

S ljubavlju i poštovanjem ostaje dio naših najljepših uspomena. Počivala u miru!

Sin Tvrtko, nevjeste Gordana i Jozepka, unuke Andrea i Vedrana, brat Žarko s obitelji, sestre Marija, Janja i Irena s obiteljima te ostala rodbina

IN MEMORIAM

(1.V.2020. – 1.V.2022.)

BLANKA MILIĆEVIĆ – Beba

Najdraža naša, jako nam nedostaješ!
Volimo te i u srcu čuvamo.

Tvoji najmiliji: Davor, Jaca, Teo i Tiana

IN MEMORIAM

BLANKA MILIĆEVIĆ
(20.III.1946. – 1.V.2020.)

Sjećanje na tebe živi u nama.
Počivala u miru!

Ana, Vesna, Rob i Stjepan

IN MEMORIAM

SAŠA MOJSILOVIĆ
(1976. – 2018.)

Nebo je dobilo novu zvijezdu s tvojim imenom.
U našim srcima ostaje samo bol i tuga.

Počivaj u miru!

Tvoji najmiliji

SJEĆANJE

Na naše drage

PERO TURBIĆ
(1912. – 1963.)

MARICA TURBIĆ
(1920. – 1992.)

NADA MILORADOVIĆ rođ. Turbić
(1938. – 2006.)

Kada se ugasi svjetlost života i zvijezda izgubi svoj sjaj, samo zvona zvone u sjećanje na vas.

Vaši najmiliji

U SPOMEN

našim dragim roditeljima, djedu i pradjedu, baki i prabaki

MARKO JAVOR
(1935. – 2019.)

MARIJA JAVOR
(1934. – 2020.)

Život nestane u trenu, ali sjećanja i ljubav ostaju zauvijek.
Uspomene na vas ne blijede, čuvamo vas u srcima i mislima.
Počivali u miru!

Sin Davorin i kćerka Dajana, s obiteljima

IN MEMORIAM

ANTONIJA BJELČIĆ
(1.IX.1940. – 6.V.2014.)

Voljena Antonija, počivaj u miru Božjem!

Katarina

IN MEMORIAM
(8.V.2021. – 8.V.2022.)
STJEPAN KOLANOVIĆ

Smrt je ugasila svjetlo života, ali neće nikada ugasiti ljubav i sjećanje na tebe, dragi naš.

Neka te dragi Bog čuva u svom zagrljaju, a mi ćemo te vječno čuvati u svojim sjećanjima i molitvama.

Počivaj u miru Božjem!

Supruga Nada i kćerka Lidija

SJEĆANJE
(7.V.2021. – 7.V.2022.)
MIROSLAV ANĐIĆ

Prošla je jedna tužna godina bez tebe, tata...
Znamo da negdje iz prikrajka motriš na nas.
Znamo da s neba čuvaš nas.
Vjerujemo da spavaš s anđelima,
kao što spavaš u našim srcima. Volimo te!
Tvoji sinovi: Nikola, Marin, Kristijan, nevjeste i unučad

TUŽNO SJEĆANJE
(7.V.2021. – 7.V.2022.)

povodom prve obljetnice smrti voljenog supruga
MIROSLAVA ANĐIĆA

Izgubiti te bila je najteža stvar koja se ikada dogodila, moj anđele. Hvala ti za svu ljubav i dobrotu koju su mi pružao. Neka te dragi Bog čuva u svom zagrljaju, a zauvijek ćeš ostati u mom srcu, mislima i molitvama. Nedostaješ, svakim danom sve više!
Tvoja supruga Josipa

TUŽNO SJEĆANJE

Dana 10. svibnja navršilo se pet godina od smrti
naše drage

VESNE ANTUNOVIĆ
(1957. – 2017.)

Trajno će ostati dio naših najljepših uspomena.
Počivala u miru Božjem!

Suprug Stijepo, sin Mario, kćerka Sanja, s obiteljima

IN MEMORIAM

Dana 13. svibnja navršila se godina dana
otkako nije s nama naša draga

KATARINA PETROVIĆ
(1949. – 2021.)

Uspomene na tebe ne blijede, živiš u našim srcima i
sjećanjima.

Počivala u miru!

Tanja, Mladen i Boris

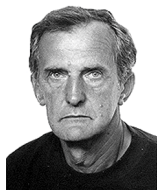

TUŽNO SJEĆANJE

VIKTOR IVIĆ
(14.V.2021. – 14.V.2022.)

Dragi naš, uvijek ćeš živjeti u našim mislima i srcima.
Počivaj u miru Božjem!

Supruga s djecom

SJEĆANJE

na našeg dragog

RATIMIRA JARČEVIĆA
(1944. – 2005.)

S ljubavlju, tvoji najmiliji: Draženka, Vjerana, Renata,
Michael, Elena, Nikka, Slavenko i Saša

IN MEMORIAM

PERO MIOČEVIĆ
(28.I.2014. – 28.I.2022.)

MARKO MIOČEVIĆ
(15.V.2017. – 15.V.2022.)

Živjet ćete zauvijek u našim srcima i mislima.

Počivali u miru!

Vaši najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE

Na naše najmilije

MATO DODIK
(30.III.1931. – 28.V.2002.)
ANDRIJA DODIK
(9.VIII.1971. – 2.XI.1993.)

U našim životima koji prolaze ostavili ste neizbrisiv trag, a u tišini vječnog
mira neka Vas prati naša ljubav jača od zaborava. Počivali u miru Božjem!

Vaši najmiliji

**VALENTINA
PRAJO**
(31.V.2012.
– 31.V.2022.)

**JADRANKA
PRAJO**
(23.V.2008.
– 23.V.2022.)

**NIKOLA
PRAJO**
(12.IV.1965.
– 12.IV.2022.)

Vi snivate vječni san iza nevidljive zavjese.
A mi čujemo vaš glas i osjećamo vašu dobrotu.

Nikolina, Tomislav, Goran i Anton, s obiteljima

TUŽNO SJEĆANJE
(24.V.2013. – 24.V.2022.)

Dana 24. svibnja navršit će se devet godina
od smrti našeg dragog

AUGUSTA JOZELIĆA

Sjećanje na tebe ostaje živjeti u nama.
Počivaj u miru Božjem!

Tvoji najmiliji

TUŽNO SJEĆANJE
(31.V.1992. – 31.V.2022.)

na moga sina

ROBERTA ZEKIĆA

Postoje suze koje nikad ne prestaju da teku, praznina
koja se nikada ne popuni, uspomene koje se nikada ne
izbrišu, osobe koje se nikada ne mogu zamijeniti, a to si
ti, moj sin. Osmijeh dođe... ali samo da prekrije bol.
Počivaj u miru Božjem!

Voli te tvoja mama Blanka i sestra Katarina s obitelji

Stipu Markovića smo već upoznali kao suradnika Napretkovih publikacija. Spominjao je vareški kraj i u tekstu "Sretna Bosno". Napretkova uskrсна knjiga za 1937. godinu, na stranicama 35-37 donosi njegovu poučnu priču "Junaci" gdje govori o alkoholizmu i pobjedi nad tom opakom ovisnosti.

Autor je sklon pedagoškim, moralizatorskim temama. Osnovna je teza ove priče kako je najveća pobjeda, čovjekova pobjeda nad samim sobom. Tako autor donosi primjere pet junaka, a za njega su junaci oni koji su pobijedili alkoholizam. On ih upravo imenuje po brojevima, a među primjerima peti je "vareški slučaj" i najopširniji je opisan. Njega i donosimo. U njemu autor teksta iskazuje svoje "iskustvo" kako "muslimani lakše prolaze nego drugi. Sigurno im pomaže i vjera, koja im piće zabranjuje." (Ž. I.)

Junaci

Broj 5: God. 1922. putovao sam s jednim muslimanom iz Vareša, koji mi pričaše da je kao radnik u Željezari kod visoke peći pio 1,5 do 2 litra rakije i to punih 25 godina bez prekida. A onda se jednom bez jemina (zakletve) zarekao da ne će više i već evo 6 godina ne pije. A poslije toga je zdravlje popravio i glas opet dobio, koji mu je bio jako oslabio. Na to sam ga zapitao: "A jeste li i dalje ostali u istom poslu?" jer sam čuo da se kod visoke peći mora piti. Odgovorio mi je da je ostao još 2 godine, a onda se počeo baviti trgovinom gvožđa. Nadalje mi je

pričao kako su ga njegovi bivši drugovi u piću na različite načine navodili i varali da počne opet piti, ali im je bilo bez koristi, ostao je tvrd. No što im nije uspjelo kod njega, uspjelo im je kod jednog njegova prijatelja katolika majstora, koji se također bio odrekao pića.

U tog majstora bila je jedna kćer, koju je mnogo volio. A u jednog od onih njegovih drugova bijaše jedan bliži rođak čestit mladić. I jedne večeri dođe mu taj drug s još nekom svojtom da mu prosi kćer, za onog mladića. A kako je mladić bio valjan i iz dobre kuće, otac je obeća a i djevojka pristane, kako se to u Bosni često događalo. I kad stvar bijaše ugovorena, pozva novi prijatelj majstora da sad u zdravlje i sreću mladenaca popije i on

jednu čašu. Radosni otac popusti u tom raspoloženju i jedna čaša pozove i drugu i treću te se majstor opet opije. A sutra puče glas po gradu, kako je majstor prevaren. To i njemu i kćeri mu bijaše jako teško te on od jada nastavi još žešće piti dok mu i smrt naskoro nije došla. Eto kako su pijanci zlobni i bacaju pod noge i najveće roditeljske osjećaje.

Kasnije sam više puta viđao ovog mog junaka, a i druge sam za njega pitao, pa mi je rekao da je i sad čvrst. Imam još dosta popisanih ovakovih junaka, ali mi je prostor ograničen. A nadam se da i čitaoci takovih poznaju i molim ih da nastoje da ih bude više! Da budemo narod koji može i zna sobom upravljati!

B

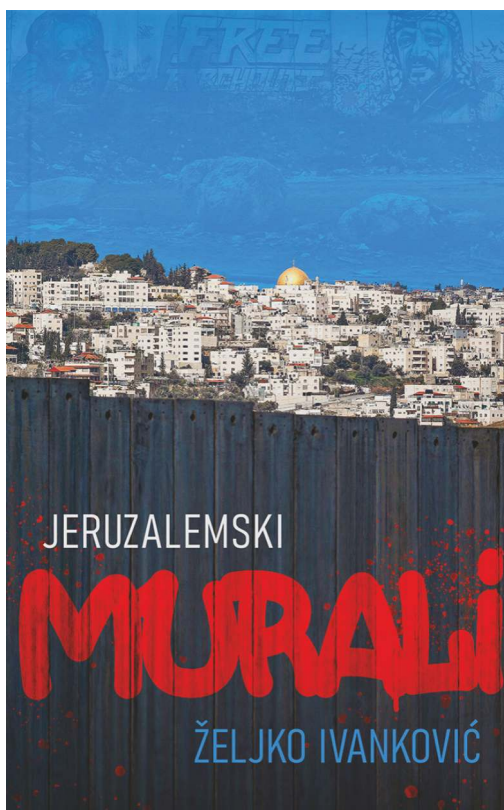
POETSKI KUTAK

Iz zadnje u nizu pjesničke zbirke Željka Ivankovića "Jeruzalemski murali" izdvajamo dvije pjesme.

Zbirku je u Varešu moguće nabaviti (jedino) u redakciji lista "Bobovac".

BOSNA (rodoljubna)

Bosna prokišnjava na sve strane
Kao privremenost na vjetrometini
Milenijska privremenost
Drhtava i nesigurna, a postojana
Samo su u njoj rijeke u zoru
A šume u sumrak melankolične
Samo u njoj pijani voćnjaci
Zijevaju popodnevnu dokolicu
A filigran njezinih bora u večeri,
Kao nigdje drugdje tako mračne,
Priča dugu, neispričanu priču
Priču a ne bajku, jer Bosna je
Nekoć davno izišla iz bajke i
Neznano kad zalutala, plačna
Hoda uokolo i ne zna se u nju vratiti

STAVNJA (žalopojka)

Oduvijek sam zavidjela rijekama
Koje dodiruju more i s njim se
U svojoj nesanici sljubljuju
Oduvijek? Otkad su mi rekli
Da takve rijeke postoje i da
Sretnice s njim dugo ljubuju
A ja sam ostala tek mala sitna
Provincijska djevojka što uz bajku
O Pepeljugi sanja daleke obale
I u sumrake se prepire s kamenim
Obrocima što u mom žuboru
Odmaraju ostarjele kosti
Oduvijek sam zavidjela rijekama
Na čijem se širokom licu ogleda
Plavet neba. Oduvijek žudjela za
Prostranstvima, a dobivala tek sitne
Varave odblijeske sunčeva sjaja
I tjeskobne noći željne zvjezdana neba

Ž. Ivanković B

Elegancija po starinski

Ove četiri fotografije posuđene iz osobnih albuma donosimo da ilustriraju kako se nekoć odijevalo u svečanim prigodama, kao što su primjerice vjenčanja. Tako su na prvoj fotografiji gore (iz 1930.) ovjekovječeni Veronika Čiča i Josip Žerebni, a na drugoj (iz 1935.) Katarina Grgić i Rudolf Schwarz. Druge su dvije fotografije s krizme, kada su uz djecu i kumovi. Na prvoj je (osmo) dijete Veronike i Josipa s fotografije iznad, godina je 1959., a u vezi zadnje fotografije nemamo podatke ni o dataciji ni tko su njih dvije, tako upečatljive, no baš zbog njihova stila i stava vrijedi ih "predstaviti" i anonimno.

BOBOVAC

LIST VAREŠKIH HRVATA

osnivač i izdavač: HKD "Napredak", Podružnica Vareš • za izdavača: Mario Mirčić • adresa uredništva: 71330 Vareš, Zvijezda 25, tel.: +387(0)66/116-025, fax: +387(0)32/843-094 • internetska adresa: <http://www.vares-bobovac.com> • e-mail: listbobovac@hotmail.com • žiroračun u KM: 3385802224035182 kod UniCredit Bank d.d., s naznakom: za list "Bobovac" • račun za devizne uplate: 20013680001, IBAN broj: BA39 3385 8048 2407 4883, SWIFT: UNCRBA 22 • cijena godišnje pretplate: BiH – 30 KM, zemlje regije i Europske unije – 80,40 KM (42 €), zemlje Beneluksa i Skandinavije – 92,40 KM (47,50 €), Sjeverna Amerika – 101,40 KM, Australija – 104,40 KM • naklada: 500 primjeraka • izlazi jedanput mjesečno • glavni i odgovorni urednik: Mladenko Marijanović • uredništvo: Zlatko Filipović, Čedomir Jelić, Dubravko Tokmačić i Mijo Vidović • tisak: "Dobra knjiga" d.o.o. Sarajevo

DABRAVINE

- OTISCI VREMENA

Evo još jedne priče o (mogućem) "arheo" turizmu na području općine Vareš.

Katkad brojčano falična, ali uvijek negdje aktivna, ekipa tragača za prošlošću vrtjela se u vrijeme pupanja pa i listanja oko naselja Dabravine, nizvodno Vareša. Omanje je to mjesto na nekadašnjoj karavanskoj ruti od trgovišta u Visokom prema rudokopima Vareša i Olova.

Između Gradine, utvrđene nastambe s malom crkvom (bazilikom), i visokog brda Gradac, utisnula se pitoma i rodna dolina Dabravina. Nesigurno je tvrditi po čemu je dolina dobila ime, ali dopadljivo zvuči tumačenje da ga dobi po dobrom vinu i vinovoj lozi koja tu i danas opstaje, i hoće roditi.

Ako pođemo od ranokršćanske bazilike u Brezi, nekadašnjem sjedištu ilirskog plemena Desidijata poznatog po neustrašivom Batonu, vođi ustanka protiv Rimljana, prva je sljedeća povijesna postaja Gradina. Uzdiže se iznad Dabravina, malo nizvodno. Danas su vidljivi jedino kameni temelji kao svjedoci drevnoj bazilici, a nalazi kamene plastike i drugi fragmenti interijera čuvaju se u visočkom Zavičajnom i sarajevskom Zemaljskom muzeju.

U današnje vrijeme, ako se vratimo unatrag do Milkina vrela i prođemo put do Dabravina ponovo, tu je preko vode uz samu granicu naše općine, za ugodan boravak osmišljena oaza lijepe Nasihe, žene vareških korijena. U samom naselju, namjerniku s natovarenim bremenom godina, oživi uspomena na "birtiju" kod Đuke gdje je "u onaj vakat" (prijeratni) bilo dobre janjetine. A i dobre šale, osim ruku umašćenih.

Današnja odmorišta uz rijeku, na pravcu kraj ceste, uredna su i privlačna otkako je zelena površina ograđena, što je onemogućilo da se tu, kao prije, više razbaškare limeni ljubimci nego izletnici i ljubitelji piknika uz žubor vode. Obližnji izvor kiseljaka još je jedan razlog da se baš tu zastane i predahne, za lijepih dana "prisloni" u hlad pod brdima zakićenim hrašćem i "bukvišćem".

